

مشهور دین در نوروز

نوروز این عید باستانی، کهن و ملی که مقارن با تجدید حیات طبیعت پس از خواب عمیق زمستانی است، برای ایرانیان عیدی بس بزرگ و ملی است. به غیر از اتصال و پیوند نوروز با طبیعت که جلوه‌ای از زنده شدن مجدد طبیعت است، این عید فرخنده دارای آداب خاص خود است. تطهیر و نظافت و پاکیزگی و آرایش فردی و اجتماعی و محیط

و نیز منازل در قالب «خانه تکانی» پایان سال، هفت سین، دادن هدایا و عیدی به یکدیگر، دید و بازدیدها... از جمله آدابی است که در دوران باستان نیز وجود داشته است. اما برخی از آداب اجتماعی که هم‌اینک در نوروز وجود دارد، دست کم به صورت فعلی در گذشته معمول نبوده و تغییراتی به خود گرفته است. از جمله تغییر و تحولات فوق در آداب و سنن نوروز، برخی آداب اجتماعی نوروز است که تحت تأثیر فرهنگ دینی و اسلامی

قرار گرفته و این عید باستانی را به عید دینی و ملی تبدیل کرده است که ذیلاً به برخی موارد اشاره می‌گردد. این تأثیر فرهنگ دینی بر عید باستانی به گونه‌ای است که اینک به خوبی می‌توان حضور دین و ارزش‌های دینی را در نوروز مشاهده نمود:

۱- حضور قرآن به صورت ثابت و گسترده در آداب اجتماعی نوروز به گونه‌ای که قرآن این کتاب آسمانی مسلمانان، امروز جزو یکی از ارکان سفره هفت سین است. و نیز قرائت قرآن و بوسیدن آن در ساعات تحویل سال توسط یکایک اعضای خانواده و نیز قرار دادن پول در لای قرآن و دادن هدیه از سوی بزرگ‌ترها به اعضای کوچک‌تر خانواده از جمله آداب دینی نوروز است.

۲- قرائت دعای تحویل سال «یا مقلب القلوب و الابصار و...» که معمولاً جنبه

نوروز در آینه روایات

احمد رضائی

در کتاب شریف بحارالانوار مرحوم مجلسی رحمته الله پیرامون عید نوروز روایات متعددی نقل شده به طوری که در جلد ۵۹ بیش از ۴۵ صفحه به این موضوع اختصاص یافته است. در این مختصر، به بخش‌هایی از آن مباحث اشاره می‌شود:

معلى بن خنيس نقل کرده است که روز نوروز بر امام جعفر صادق عليه السلام وارد شدم، امام عليه السلام خطاب به من فرمود: آیا این روز را می‌شناسی؟ عرض کردم، قربانت شوم، این روزی است که ایرانی‌ها آن را بزرگ و نیکو می‌شمارند و به همدیگر هدیه می‌دهند. پس امام فرمودند: علت این امر را که بسی دیرینه است برای تشریح خواهم کرد. عرض کردم اگر این موضوع را از

عمومی و همگانی دارد از دیگر آداب دینی نوروز است.

۳- رفتن به زیارت اهل قبور در آغازین روزهای سال نو و نیز حتی برگزاری مراسم تحویل سال در میان قبور شهدا از دیگر آداب دینی نوروز است.

۴- تشرّف و حضور در اماکن مقدسه و مشاهد ائمه عليهم السلام و برگزاری مراسم تحویل سال نو در آنجا را نیز می‌توان از جمله آداب دینی نوروز برشمرد.

۵- حضور پرشور در مساجد و تکایا و زیارت‌گاه‌ها و انجام نمایش‌های اسلامی به صورت جمعی در هنگام تحویل سال - که در برخی شهرها مرسوم است - را می‌توان از آداب دینی نوروز برشمرد.

۶- قرار دادن تشت یا ظرف بزرگ پر از آب زلال آمیخته به زعفران و گاهی شکر و خواندن سوره مبارکه یاسین توسط چهل تن از حاضران و فوت کردن آب و سپس تقسیم آب میان حضار به عنوان هدیه‌ای شفافبخش از دیگر آداب دینی نوروز است.

۷- رفتن به دیدار سادات و علمای محل و عرض تبریک به آنان و گاهی گرفتن عیدی از آنان را نیز می‌توان از آداب دینی نوروز برشمرد.

۸- دادن لباس نو به مستمندان، توزیع غذا و... به فقرا و برگزاری جشن نیکوکاری در هنگامه سال نو از دیگر آداب دینی نوروز باستانی است.

۹- صلّه رحم و دید و بازدیدهای فامیلی و زدودن کدورت‌ها در روزهای سال نو نیز از دیگر آداب دینی است.

۱۰- تقدّم قائل شدن در دید و بازدیدها میان همسایگان و بزرگان فامیل و احترام خاص به آنان نیز از جمله آداب دینی نوروز است.

۱۱- برگزاری مراسم ازدواج، ولیمه و... جشن‌هایی از این دست دیگر آداب دینی نوروز است.

۱۲- دیدار جمعی با منصیبت دیدگان در سال گذشته و تغییر لباس‌های سیاه در ایام نوروز از این قبیل خانواده‌ها نیز از جمله سنن حسنه دینی نوروز است.

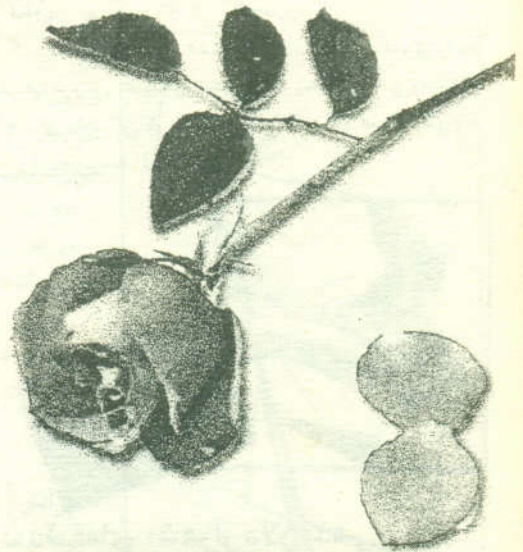
حضرت را در چنین روزی داریم؛ برای این که نوروز از ما و شیعیان ماست. نوروز برای مسافرت خوب و برای زراعت و طلب حوایج بسیار نیکوست، عقد نکاح و ازدواج در چنین روزی بسیار شایسته است.^(۱)

همچنین در کتاب مزبور آمده است شیخ طوسی و سایر متأخرین برای عید نوروز اعمال مخصوصی را بیان داشته اند که از آن جمله است: غسل، روزه، نماز و...^(۲) همچنین روایت شده که احمد بن فهد الحلّی رحمته الله در کتاب مهذب البارع فرموده است که: نوروز، روز عزیز و بلند مرتبه ای است.^(۳) مرحوم سید مرتضی علامه بهاء الدین علی بن حمید با استناد به فرمایش معلی بن خنیس از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که: نوروز روزی است که در آن روز پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در آن روز برای امیر المؤمنین علی علیه السلام در غدیر خم پیمان گرفت و آن حضرت را به امامت بعد از خودشان منصوب فرمود... و نوروزی بر ما نمی گذرد الا این که ما در آن روز منتظر ظهور فرج قائم آل محمد صلی الله علیه و آله هستیم. و نوروز از روزهای ما می باشد.^(۴)

مرحوم حاج شیخ عباس قمی رحمته الله در فصل یازدهم کتاب گرانسنگ مفاتیح الجنان اعمال ویژه ای برای عید نوروز آورده اند از جمله: نماز، ادعیه متعدّد و صدقه دادن. و نیز از امام ششم علیه السلام روایت کرده که چون عید نوروز فرا رسد، غسل کن و پاکیزه ترین جامه های خود را بپوش و به بهترین بوهای خوش خود را خوشبو گردان. صلّه ارحام، عیادات از بیماران، بزرگان دین، علما و پدر و مادر، از جمله برنامه های این روز است.

● پی نوشت ها

- ۱- علامه مجلسی، بحار الانوار، ج ۵۹، ص ۹۱، باب ۲۲
- ۲ و ۳ و ۴- همان، ص ۱۱۶ و ۱۱۷.

ناحیه شما فراگیرم بهتر از آن است که گذشتگانم زنده شوند و دشمنانم نابود گردند!

پس فرمودند: ای معلی! همانا نوروز روزی است که پروردگار جهان از بندگانش پیمان گرفت که او را پرستش کنند و به او شرک نورزند و به پیامبران و امامان علیهم السلام ایمان بیاورند. نوروز اولین روزی است که خورشید در آن طلوع کرد و بادهای ناگهانی وزیدن گرفت و ستاره زمین در چنین روزی ایجاد شد... نوروز روزی است که علی علیه السلام در نهروان خوارج را هلاک کرد؛ گل های زمین در آن روز خلق شد؛ در چنین روزی بود که کشتی حضرت نوح علیه السلام بر کوه جودی نشست؛ همان روزی است که جبرئیل بر پیامبر صلی الله علیه و آله نازل شد؛ همان روزی است که ابراهیم علیه السلام بت ها را شکست؛ در همین روز حضرت محمد صلی الله علیه و آله، علی علیه السلام را بر دوش خود حمل کرد تا بت های قریش را سرنگون کند... در چنین روزی حضرت مهدی علیه السلام ظهور می فرماید و ما انتظار فرج آن